

Powiat Buski

DIAGNOZA POTRZEB SPOŁECZNYCH POWIATU BUSKIEGO

Dotyczy opracowania i zidentyfikowania kwestii społecznych na potrzeby realizacji projektu partnerskiego „Dla Dobra Rodziny” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

**Powiatowe Centrum
Pomocy Rodzinie
w Busku-Zdroju**

**Miejsko-Gminny
Ośrodek Pomocy
Społecznej
w Busku-Zdroju**

**Zakład
Doskonalenia
Zawodowego
w Kielcach**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I PODSTAWY PRAWNE	4
II GRUPA DOCELOWA	6
1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU BUSKIEGO	6
2. CHARAKTERYSTYKA BENEFICJENTÓW PROJEKTU	8
III DIAGNOZA POTRZEB SPOŁECZNYCH	9
1. POWIAT BUSKI/POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W BUSKU-ZDROJU – LIDER PROJEKTU	9
1.1. Wsparcie na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny – interwencja kryzysowa	9
1.2. Wsparcie systemu pieczy zastępczej	13
1.3. Profilaktyka społeczna skierowana do dzieci i rodzin	17
2. GMINA BUSKO-ZDRÓJ/MIEJSKO GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W BUSKU-ZDROJU – PARTNER SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH	20
2.1. Usługi społeczne w formie stacjonarnej opieki dziennej w Klubie Seniora	20
3. ZAKŁAD DOSKONALENIA ZAWODOWEGO – PARTNER SPOZA SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH	23
3.1. Aktywizacja społeczna dla Rodzin Zastępczych oraz Klientów Ośrodka Interwencji Kryzysowej	23
IV PODSUMOWANIE	26

WSTĘP

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju jako jednostka odpowiadająca za politykę społeczną w Powiecie Buskim – Lider Projektu oraz Partnerzy Projektu: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju - partner sektora finansów publicznych oraz Zakład Doskonalenia Zawodowego w Busku-Zdroju – partner spoza sektora finansów publicznych wspólnie uzgodnili i wypracowali potrzeby oraz wyzwania społeczności lokalnej, opracowując tym samym *Diagnozę potrzeb społecznych Powiatu Buskiego* w przedmiotowym projekcie „Dla Dobra Rodziny”. Tak przygotowana diagnoza wskazuje kwestie społeczne, które należy rozwijać oraz rezultaty jakie powinny zostać osiągnięte dla dobra mieszkańców z terenu powiatu. Wszystkie potrzeby i oczekiwania zostały przedstawione w formie działań oraz rodzaju wsparcia, jakie należy podjąć w trakcie realizacji Projektu.

Niniejszy dokument zgodnie z Warunkami i zasadami naboru projektów w trybie pozakonkursowym w ramach RPO WŚ na lata 2014-2020 EFS jest zestawem uwarunkowań społeczno-gospodarczych Powiatu Buskiego (uwarunkowania demograficzne, zdrowotne, społeczne, instytucjonalne i polityczne).

I PODSTAWY PRAWNE

Diagnozę potrzeb społecznych opracowano na podstawie badań własnych oraz następujących dokumentów:

- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez ONZ dnia 20 listopada 1989 r.
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- Powiatowa Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011 – 2020
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020
- Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Powiatu Buskiego 2017 r.
- Zeszyt Ewidencji Klientów Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Busku-Zdroju
- Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Miasta i Gminy Busko-Zdrój za 2017 r.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Busko-Zdrój na lata 2016-2025
- Ramowy Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Województwa Świętokrzyskiego (2017)
- Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności
- Wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej w celu przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności–zestaw narzędzi.
- Dane Urzędu Statystycznego w Kielcach i GUS
- Podręcznik „Polityka równości płci w praktyce”

- Wytyczne w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020.
- Rekomendacje Ministra Pracy i Polityki Społecznej – standardy współpracy jednostek samorządu terytorialnego ze spółdzielniami w zakresie realizacji usług społecznych użyteczności publicznej (w interesie ogólnym) z dnia 5 sierpnia 2015 r.
- Warunki i zasady naboru projektów pozakonkursowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla Europejskiego Funduszu Społecznego, Oś priorytetowa 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem, Działanie 9.1 Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie (projekty pozakonkursowe) oraz Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych – nabór projektów w formule projektów terytorialnych (projekty pozakonkursowe)
- Warunki i zasady naboru projektów w trybie pozakonkursowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Buskim na lata 2018-2020.

II GRUPA DOCELOWA

1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU BUSKIEGO

Z Danych Urzędu Statystycznego w Kielcach za 2017 r. wynika, że powiat buski zamieszkuje 72 323 osób, w tym 37 008 kobiet (K) i 35 315 mężczyzn (M). Wybrane dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Wybrane dane demograficzne w 2017 r.	Powiat	Gmina	Powiat=100
Ludność	72323	32438	44,9
w tym kobiety	37008	16858	45,6
Urodzenia żywe	576	247	42,9
Zgony	891	325	36,5
Przyrost naturalny	-315	-78	x
Saldo migracji ogółem	-118	-37	x
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	11817	5279	44,7
produkcyjnym	43741	19593	44,8
poprodukcyjnym	16765	7566	45,1

Tabela 1. Wybrane dane demograficzne w 2017 r. na terenie powiatu buskiego i gminy Busko-Zdrój

W województwie świętokrzyskim w 2017 r. liczba osób, które korzystały z pomocy i wsparcia systemu pomocy społecznej wynosiła 35 224. Najczęstsze powody udzielania pomocy społecznej to: bezdomność, ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Na terenie powiatu buskiego z pomocy PCPR w 2017 r. skorzystało 2 854 osób (1493K i 1361M). Powiat Buski dzieli się na 8 gmin, w tym 3 gminy miejsko-wiejskie i 5 gmin wiejskich. W związku z tym osoby korzystające z pomocy społecznej najczęściej zamieszkują tereny wiejskie.

Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim na koniec grudnia 2017 r. ukształtowała się na poziomie 8,8%. Spośród wszystkich powiatów w województwie

najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiecie buskim, która na dzień 31.12.2017 r. wynosiła 3,9%. Szczegółowe dane dotyczące rynku pracy w powiecie buskim pokazuje poniższa tabela.

RYNEK PRACY^a		
2017	Powiat	Gmina
Pracujący ^b	11159	7458
Bezrobotni zarejestrowani	1651	793
w tym kobiety w %	47,4	46,9
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	3,8	4,0
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	3,9	4,0

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie

Tabela 2. Rynek pracy w 2017 r. na terenie powiatu buskiego i gminy Busko-Zdrój

Wśród mieszkańców odnotowuje się zróżnicowany poziom życia. Jednak nadal można wymienić wiele występujących na terenie powiatu problemów społecznych, takich jak: problemy opiekuńcze i wychowawcze wobec dzieci czy marginalizacja najsłabszych grup społecznych: osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi. Mieszkańcy powiatu buskiego napotykają również na szereg barier uniemożliwiających samodzielne funkcjonowanie w środowisku lokalnym i korzystanie z usług społecznych ze względu na utrudnioną komunikację z terenów wiejskich do miasta, gdzie lokuje się większość instytucji i jednostek pomocy społecznej. Szczególnie zagrożone są także potrzeby dzieci i młodzieży, nie mających odpowiednich miejsc na rozwój zainteresowań i kształtowanie się nowych umiejętności. Wszystkie wymienione zagadnienia ogromne stanowią wyzwanie dla polityki społecznej powiatu.

2. CHARAKTERYSTYKA BENEFICJENTÓW PROJEKTU

Projekt skierowany jest do grupy docelowej z województwa świętokrzyskiego - mieszkańców powiatu buskiego (osób które uczą się, pracują lub zamieszkują w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego na obszarze województwa świętokrzyskiego). Grupę docelową Projektu "Dla Dobra Rodziny" stanowią osoby z terenu powiatu buskiego:

- a) osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie w tym rodziny i dzieci;
- b) osoby funkcjonujące w ramach rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej (zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej);
- c) osoby niesamodzielne i osoby sprawujące opiekę nad osobą niesamodzielną.

III DIAGNOZA POTRZEB SPOŁECZNYCH

1. POWIAT BUSKI/POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W BUSKU-ZDROJU – LIDER PROJEKTU

1.1. Wsparcie na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny – interwencja kryzysowa

W społeczeństwie, a także w życiu każdego człowieka ciągle występują sytuacje kryzysowe, z którymi trudno samemu sobie poradzić. W nagłych zdarzeniach losowych, katastrofach, żałobie, w sytuacji przemocy czy konfliktu rodzinnego człowiek potrzebuje specjalistycznej pomocy, aby nie doprowadzić do dezintegracji samego siebie. Skuteczne i profesjonalnie podejmowane działania pozwalają na zapobieganie występowaniu ostrych faz kryzysu, zarówno w wymiarze indywidualnym (depresja, zaburzenia psychiczne, samobójstwa), jak i społecznym (dezorganizacja rodziny, sieroctwo, konieczność długotrwałej pomocy społecznej).

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2018 poz. 1508) określa, że interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy (art. 47 ust. 1 i 3).

Prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej oraz udzielanie schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie są zadaniami powiatu wpisanymi w ustawę o pomocy społecznej (art. 19 ust. 12) oraz ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 3 pkt 4). Takie zadanie zostało także zawarte w Powiatowej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011 – 2020 oraz w Powiatowym

Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020.

W 2017 r. przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie utworzono Ośrodek Interwencji Kryzysowej, jako miejsce profesjonalnego wsparcia dla osób i rodzin borykających się z trudnymi sytuacjami w swoim życiu. Istnienie tego typu instytucji pozwoliło na prowadzenie efektywnej interwencji kryzysowej oraz zagwarantowało szybką i profesjonalną pomoc dla osób potrzebujących. Dzięki temu wiele osób mogło otrzymać odpowiednie wsparcie. Zebrane statystyki wskazują na systematyczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy psychologicznej w powiecie buskim. Z Zeszytu Ewidencji Klientów wynika, iż w 2016 r., gdy w PCPR pracował tylko jeden psycholog udzielono ogółem 510 porad psychologicznych. Natomiast od momentu powstania Ośrodka Interwencji Kryzysowej w 2017 r. przeprowadzono 775 spotkań z psychologiem, jednocześnie w 2018 r. odbyło się aż 1135 takich spotkań. Równocześnie od lipca 2017 r. do grudnia 2018 r. udzielono 255 porad prawnych dla 192K i 63M. Świadczy to o tym, jak wiele osób potrzebuje wsparcia i specjalistycznej pomocy. Brak OIK we wcześniejszych latach powodował, iż osoby potrzebujące były zmuszone szukać pomocy w innych miejscach poza powiatem lub po prostu z niej nie korzystały. Wskazuje to również na ogromną potrzebę utrzymania i dalszą działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W tym celu niezbędne jest przeniesienie OIK wraz z Hostelem do innego budynku, zapewniającego większe możliwości lokalowe, położonego w dostępnej lokalizacji oraz przystosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych, zamontowanie monitoringu, a także zakup wyposażenia.

Głównym działaniem interwencji kryzysowej jest udzielanie natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej. Zatem najważniejszym zadaniem OIK będzie pomoc świadczona przez psychologów poprzez indywidualne i rodzinne poradnictwo, interwencję środowiskową oraz prowadzenie grup wsparcia. Kolejnym ważnym zadaniem OIK jest także udzielanie specjalistycznej pomocy prawnej, rodzinnej i socjalnej. W związku z tym niezbędne będzie zatrudnienie pracownika socjalnego/opiekuna Hostelu i doradcy ds. rodziny, którzy będą przyjmować osoby, zgłaszające się do OIK w sytuacji kryzysowej, tworzyć dla nich kompleksowy plan pomocy oraz koordynować działania skierowane na rodziny w potrzebie. Wszystko to pomoże ukształtować w zgłaszających się

osobach odpowiednią postawę społeczną, nauczyć konstruktywnych sposobów wychodzenia z trudnych sytuacji oraz radzenia sobie z problemami.

Istotnym zadaniem OIK będą prowadzone interwencje środowiskowe podejmowane przez psychologów wraz z pracownikiem socjalnym. Do tego konieczne jest zapewnienie środka transportu wraz z kierowcą. Niezbędne jest również zapewnienie szybko działającego systemu powiadamiania o sytuacjach kryzysowych. W związku z tym dla usprawnienia podejmowanych interwencji niezbędny jest telefon służbowy, który umożliwi sprawny i szybki kontakt służb bezpieczeństwa z pracownikami OIK.

Wiele osób zgłaszających się do OIK, znajduje się w stanie kryzysu psychicznego z powodu traumatycznych wydarzeń dziejących się w ich życiu. Potrzebna jest dla nich natychmiastowa pomoc psychiatryczna, bez oczekiwania na długi termin wizyty. Wskazane jest zatem, aby klienci OIK mogli skorzystać z takiej bezpłatnej pomocy w ramach tej samej instytucji. Zatrudnienie lekarza psychiatrę pozwoli zapobiec rozwój objawów depresji i zaburzeń psychicznych oraz zniwelować skutki występowania zespołu stresu pourazowego.

Analiza udostępnionych danych przez Zespoły Interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykazała tendencję zwiększania się liczby wszczynanych procedur „Niebieskich Kart” na terenie powiatu buskiego. W 2013 r. wszczęto procedurę 53 razy, w 2015 r. - 178 razy, w 2016 r. – 262 razy, a w 2017 r. – 250 razy. Dane z Sądu Rejonowego w Busku-Zdroju wykazują również wzrost zjawiska przemocy domowej. W 2016 r. 28 osób z terenu powiatu buskiego zostało skazanych wyrokiem z art. 207 kk, w 2017 r. – 30 osób., a w 2018 r. – aż 45 osób. Wobec takich danych istnieje duża potrzeba objęcia wsparciem osoby doznających przemocy w rodzinie. Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie województwa świętokrzyskiego (2017) wskazuje, że wśród odnotowanych ofiar przemocy kobiety stanowią 75,2%, a mężczyźni tylko 12%. Dlatego konieczne będzie prowadzenie grup wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy, na potrzeby zajęć zostaną zatrudnieni także różni specjaliści (terapeuta rodzinny, biegły sądowy w dziedzinie psychologii itp.). Zostanie również zorganizowane wyjazdy aktywizacyjne dla uczestniczek grup wsparcia w celu podniesienia poczucia sprawstwa, a także nauki obrony własnych praw i godności.

Liczne badania pokazują, że dzieci i młodzież wychowująca się w rodzinach przemocowych, będąc świadkiem przemocy, ponosi konsekwencje tożsame do tych, jakie doświadczają osoby bezpośrednio narażone na przemoc. Oprócz tego, w dzisiejszych rodzinach wiele jest konfliktów, awantur, dochodzi do zdrad, rozwodów, kłamstw, w które zamieszane są dzieci. Wskazane jest zatem stworzenie dla nich bezpiecznego środowiska i objęcie ich opieką psychologiczno-pedagogiczną. Dlatego w OIK pomoc psychologiczna będzie udzielana także osobom małoletnim, zostaną zakupione odpowiednie pomoce dydaktyczne do pracy z dziećmi. Utworzona będzie także grupa wsparcia dla młodzieży prowadzona przez psychologów, podczas której uczestnicy nauczą się asertywności oraz będą mogli podnieść swoją samoocenę, zorganizowane zostaną również wyjścia integracyjne, aktywizujące młodzież, stwarzając im bezpieczne i stabilne środowisko do rozwoju własnej tożsamości.

Jednocześnie, aby skutecznie zwalczać problem przemocy należy wsparciem objąć także osoby stosujące przemoc. Diagnoza lokalnych potrzeb w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie przeprowadzona w 2018 r. w ramach Programu Ochronowego pt. „Razem pokonamy przemoc” pokazuje, że wg specjalistów główną przyczyną występowania przemocy w rodzinie na terenie powiatu buskiego jest alkoholizm i inne uzależnienia (33%). Dlatego zasadne jest zatrudnienie terapeuty uzależnień, a zarazem specjalisty do pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie, który będzie świadczył poradnictwo dla takich osób. Pomoc w nabywaniu nowych wzorców oraz praca nad zmianą repertuaru reakcji i zachowań osób uzależnionych oraz stosujących przemoc jest priorytetem w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Art. 6 ust. 3 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. mówi, że *do zadań własnych powiatu należy w szczególności zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej*. Przy OIK w Busku-Zdroju od 2017 r. funkcjonował Hostel, jako miejsce natychmiastowego schronienia w sytuacjach uzasadnionych. Dzięki temu, na dzień 31.12.2018 r. z Hostelu mogły skorzystać 24 osoby ze względu na wystąpienie sytuacji kryzysowej w swoim życiu. Uzasadnia to potrzebę zapewnienia odpowiedniego miejsca oraz zakupu wyposażenia w celu dalszej działalności Hostelu. Mieszkańcom Hostelu powinny zostać zapewnione niezbędne do życia potrzeby życiowe (żywność oraz artykuły higieniczne),

a także środki farmaceutyczne, takie jak leki, środki opatrunkowe, czy okulary korekcyjne. Osoby opuszczające Hostel muszą szybko rozpocząć proces usamodzielnienia, który wiąże się z wynajmem mieszkania i zakupem odpowiednich sprzętów codziennego użytku. W związku z tym w Projekcie zapewniona zostanie wyprawka dla mieszkańców Hostelu, która pozwoli na swobodne wprowadzenie się do nowego mieszkania.

Dalsza działalność OIK, rozwój form wsparcia i rozszerzenie oferty pomocowej spowoduje wzrost liczby osób, które będą mogły skorzystać z profesjonalnych usług, a tym samym zniwelować w swoim życiu negatywne skutki kryzysu. Wszystko to wpłynie na kształtowanie się w społeczeństwie pożądanых wzorców społecznych, a w konsekwencji zmniejszenia liczby osób objętych pomocą społeczną.

1.2. Wsparcie systemu pieczy zastępczej

Konwencja ONZ o prawach dziecka wskazuje, że jedynie wychowanie w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia, pozwala dziecku na pełny i harmonijny rozwój. Jednak nie wszystkie rodziny potrafią i są w stanie zapewnić dzieciom potrzebną opiekę. W społeczeństwie coraz częściej pojawiają się problemy będące bezpośrednią przyczyną ograniczenia lub pozbawienia przez sąd prawa opieki nad dzieckiem - uzależnienia, przemoc, zaniedbanie, przedwczesne macierzyństwo itp. W takiej sytuacji system polityki społecznej zapewnia dzieciom prawo do zastępczej opieki rodzinnej. Dodatkowo wszelkie działania polityki państwa zmiierają do deinstytucjonalizacji systemu pieczy zastępczej tak, by jak najwięcej dzieci pozostających pod opieką instytucji, mogło znaleźć się w rodzinie zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2018 poz. 998) określa m.in. zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej w przypadku, gdy dzieci nie mają zapewnionej przez rodziców należytej opieki i odpowiednich warunków do prawidłowego funkcjonowania. W Powiecie Buskim zadania organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju.

Z informacji uzyskanych od Koordynatorów Rodzinnej Pieczy Zastępczej PCPR w Busku-Zdroju, wynika że wg stanu na dzień 03.12.2018 r. na terenie Powiatu Buskiego w ramach Rodzinnej Pieczy Zastępczej funkcjonują 94 osoby (są to osoby pełniące funkcje rodziców zastępczych i dzieci umieszczone pod ich opieką na mocy postanowień sądu rodzinnego). Wśród nich można wymienić rodziny zastępcze: 13 rodzin spokrewnionych (13K, 7M), 14 rodzin niezawodowych (14K, 12M) oraz 3 rodziny zawodowe (3K, 2M). W istniejących rodzinach jest ogółem 43 dzieci.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju w imieniu powiatu opracowuje i realizuje Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Buskim na lata 2018-2020. Także w tym programie położono nacisk na zadania wynikające wprost z ustawy o pieczy zastępczej tj. zapewnienie pieczy zastępczej, udzielania świadczeń dla rodzin zastępczych, jak również działania profilaktyczne i wspierające rodzinę biologiczną dziecka, jak również rodzinną pieczę zastępczą. W programie tym założone są także działania mające na celu promocję rodzicielstwa zastępczego.

Jednak w dalszym ciągu brak jest osób chętnych, które podejmują się sprawowania pieczy zastępczej. Liczba dzieci potrzebujących rodziców zastępczych stale wzrasta, dlatego też duży nacisk kładzie się na promocję, pozyskiwanie i szkolenie nowych kandydatów na rodziny zastępcze. Na dzień 30.11.2018 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu buskiego pozostaje 57 dzieci. W związku z tym nadrzędnym działaniem organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej jest stałe poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji pieczy zastępczej. Niezmiernie ważna jest promocja idei rodzicielstwa zastępczego oraz zachęcanie społeczeństwa do podejmowania się takiej formy wsparcia dzieci, np. poprzez organizację festynów skierowanych do społeczności lokalnej. PCPR w Busku-Zdroju od 12 lat podejmuje się organizacji festynów rodzinnych, w których bierze udział ok. 500 osób. Wydarzenie to jest pozytywnie odbierane wśród lokalnej społeczności, a jego cykliczność wpisała się już trwale w świadomości mieszkańców naszego powiatu. Festyn ma na celu poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzica zastępczego, a dodatkowo pogłębienie integracji i więzi między już istniejącymi rodzinami zastępczymi. To również budowanie pozytywnych wzorców, pokazanie, że między członkami rodzin zastępczych panują bardzo dobre relacje, a dzieci w rodzinach zastępczych potrafią odwzajemnić się za daną im miłość.

Promując rodzicielstwo zastępcze należy podjąć także wiele działań niekonwencjonalnych tak, aby dotrzeć do każdej rodziny i każdego potencjalnego kandydata na rodzica zastępczego. Ponadto nie każdy człowiek ma na tyle odwagi, by przełamać negatywne wzorce panujące jeszcze w środowisku lokalnym i przekonać się do takiej formy opieki nad dziećmi. Dlatego wskazane jest, aby wychodzić jak najbardziej do ludzi i przekazywać pozytywne konsekwencje płynące z faktu pełnienia opieki zastępczej nad dziećmi. W związku z tym w Projekcie zaplanowane są następujące działania w celu promocji rodzicielstwa zastępczego:

- promowanie w lokalnych mediach zastępczych form opieki rodzinnej, współpraca z lokalnymi mediami,
- organizowanie spotkań w placówkach oświatowych, mających na celu integrację społeczną i sprzyjających kształtowaniu postaw tolerancji i akceptacji dla idei opieki zastępczej nad dzieckiem;
- organizowanie spotkań informacyjno-szkoleniowych dla mieszkańców gmin powiatu buskiego, których celem będzie dążenie do przełamywania stereotypów, które powstrzymują ludzi od tworzenia rodzinnych form opieki zastępczej;
- przygotowanie i rozpropagowanie kalendarzy promujących pieczę zastępczą w całym powiecie buskim (w sklepach wielkopowierzchniowych, aptekach, ośrodkach zdrowia, szpitalach, szkołach i przedszkolach, dużych zakładach pracy, urzędach i instytucjach publicznych, organizacjach pozarządowych, siedzibach służb mundurowych itp.).

Głównym celem pracy z osobami sprawującymi funkcję rodziny zastępczej jest zapewnianie im odpowiedniego wsparcia, zarówno merytorycznego, jak i finansowego. Praca opiekunów zastępczych jest związana z ciągłym przezwyciężaniem trudnych sytuacji, wynikających z licznych, najczęściej negatywnych doświadczeń dzieci przyjętych na wychowanie, tj. choroby, sieroctwa, przemocy, zagrożenia życia, alkoholizmu rodziców i innych. Wyrównywanie braków i niedoskonałości rozwoju biologicznego, psychicznego, społecznego i kulturalnego dziecka osamotnionego jest przypisane opiekunom zastępczym. Konieczne zatem wydaje się zagwarantowanie dla tej grupy osób wsparcia specjalistów, m.in. psychologa oraz terapeuty rodzinnego, którzy zapewnią wzrost poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa oraz zminimalizują ryzyko dyskryminacji społecznej. Istotne jest objęcie wsparciem nie tylko osobę przejawiającą określone trudności, ale również całą

rodzinę. Terapia rodzinna pozwala głębiej zrozumieć relacje pomiędzy rodzicami i dziećmi. Na spotkaniach rodzinnych każdy z członków rodziny ma szansę przedstawić swój własny punkt patrzenia na problem oraz na nowo zbudować komunikację, współpracę i wzajemne zrozumienie.

Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej wykazują często trudności w nawiązywaniu bliskich więzi emocjonalnych, wynikające z odrzucenia, braku poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji życiowej. Konieczna jest zatem korekta deficytów rozwojowych oraz wspomaganie rozwoju potencjałów i uzdolnień. W związku ze specyficznymi potrzebami podopiecznych konieczne jest, aby rodzice zastępczy mieli możliwość korzystania z różnych źródeł wiedzy, szkoleń i ciągłego doskonalenia w celu pogłębienia świadomości potrzeb psychospołecznych podopiecznych, poszerzenia umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z problemami i umiejętności korzystania z pomocy specjalistów. W 2018 r. zorganizowane zostały w PCPR dwie edycje szkoleń dla rodziców zastępczych, w których wzięły udział łącznie 53 osoby. Rodzice zastępczy cały czas zgłaszają chęć uczestnictwa w tego typu formach doskonalenia.

Ważnym aspektem w realizacji idei rodzicielstwa zastępczego jest dbanie o wykształcenie się właściwych i bliskich relacji między rodzinami, czemu mają służyć grupy wsparcia. W 2018 r. odbyło się 12 takich comiesięcznych spotkań rodziców zastępczych z psychologiem. Wykorzystanie procesu grupowego ma ogromny wpływ na przekazywaną w grupie edukacyjnej wiedzę, wzrost umiejętności wychowawczych oraz aktywizację społeczności rodzin zastępczych w satysfakcjonującym dla opiekunów i ich wychowanków wypełnianiu swojej roli. W związku z tym takie spotkania pomagają w wymianie doświadczeń oraz wzmacnianiu społeczności rodzin zastępczych.

Duże znaczenie dla dzieci i młodzieży ma również rozwijanie zainteresowań oraz atrakcyjne gospodarowanie ich czasem wolnym. Wskazane jest zatem zapewnienie podopiecznym pieczy zastępczej dostępu do zajęć ogólnorozwojowych i uspołeczniających, takich jak kino, teatr, zajęcia sportowe, kulturalne i rekreacyjne. W związku z nasilającymi się zagrożeniami wobec dzieci i młodzieży – uzależnienia, agresja, cyberprzestrzeń - zasadne jest także organizowanie warsztatów profilaktycznych, mających na celu edukację grupy docelowej w zakresie radzenia sobie z problemami oraz zachowania ostrożności w sytuacjach zagrożenia. W 2018 r. w PCPR dzieciom z rodzin

zastępczych zostały zapewnione warsztatów profilaktycznych, w których wzięło udział 64 osób oraz dwie edycje warsztatów manualnych, w których uczestniczyło 75 dzieci.

1.3. Profilaktyka społeczna skierowana do dzieci i rodzin

W dobie intensywnych przemian społecznych współczesna rodzina przeżywa poważne kryzysy. Wiele zjawisk, takich jak przemoc w rodzinie, alkoholizm, uzależnienia, zdrady, konflikty małżeńskie powodują rozpad rodziny. Zwiększa się liczba rodziców, najczęściej matek, samotnie wychowujących dzieci zgłaszających się do PCPR. Bardzo często są to osoby nieprzygotowane odpowiednio do roli wychowawczej lub przekładające swoje traumatyczne wydarzenia rodzinne na wychowanie dzieci. Dlatego niezbędne jest objęcie wsparciem całej rodziny – zarówno rodziców w procesie wychowawczym, stawiania granic, przekazywania pozytywnych emocji i akceptacji dla dziecka, jak i samych dzieci, pomagając im odpowiednio przeżyć swoje dzieciństwo.

Z Zeszytu Ewidencji Klientów OIK wynika, że w 2017 roku zgłosiło się 136 osób z problemami wychowawczymi i rodzinnymi. Stanowią oni grupę wymagającą szczególnego, kierunkowego, długofalowego i efektywnego wsparcia, pozwalającego na zniwelowanie lub znaczące zminimalizowanie negatywnych wzorców rodzinnych.

W celu pomocy rodzinom z problemami wychowawczymi PCPR prowadziło szereg zajęć mających na celu pomoc dzieciom i młodzieży. Dzieci borykające się z zaburzeniami procesów uczenia się, stresem, problemami z koncentracją i kontrolowaniem emocji, bezsennością korzystały z treningów biofeedback – nowoczesnej metody rehabilitacji, która sprzyja relaksacji i zmniejszeniu napięcia emocjonalnego. Treningi rozwijały proces świadomego kontrolowania stanów psychicznych i fizjologicznych. Z treningów skorzystało 19 dzieci, średnio po 10 godzin sesji.

Dzieci mające trudności w komunikowaniu się spowodowane wadami wymowy mogły korzystać z terapii logopedycznej, dzięki której możliwe było zdiagnozowanie zaburzeń językowych oraz uzyskanie wglądu w poznawcze, językowe i komunikacyjne sprawności dziecka co pozwoliło na ustalenie i prowadzenie terapii. Z terapii skorzystało 20 dzieci, czas terapii był dostosowany do indywidualnych potrzeb dziecka.

Zorganizowane zostały także zajęcia z hipoterapii, które miały na celu rozwój psychofizyczny dzieci. Hipoterapia jest metodą rehabilitacji ruchowej prowadzonej przy użyciu koni na bazie neurofizjoterapii. Jest formą rehabilitacji wieloprofilowej, oddziaływującej jednocześnie psychomotorycznie, psychoruchowo, sensorycznie, psychicznie i społecznie na dzieci. Dla wielu z nich nawiązanie uczuciowej więzi z koniem wspomaga rozwój samodzielności i wzmacnia poczucie własnej wartości. Od września 2017 r. do października 2018 r. z takich zajęć skorzystało w PCPR 45 dzieci.

W 2017 r. i 2018 r. prowadzone były w PCPR warsztaty „Szkoła dla Rodziców” prowadzone przez specjalistów, które dedykowane były osobom dorosłym, chcącym nawiązać głębsze i cieplejsze relacje ze swoimi dziećmi. Wzięło w nich udział 17 osób. Głównym celem warsztatów było wspieranie rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą. Dodatkowo mogli nabyć umiejętności lepszego porozumiewania się, konstruktywnego rozwiązywania konfliktów i kształtowania więzi opartych na wzajemnym szacunku, a także mieli czas na refleksję nad własną postawą wychowawczą. Są to kroki ku głębszej relacji, dające poczucie wzajemnej bliskości i zadowolenia.

Rodziny uczestniczące w powyższych formach wsparcia wykazywały duży stopień satysfakcji z zauważanych skutków oddziaływań oraz deklarowały pozytywne zmiany w ich systemie rodzinnym. W związku z czym zasadne jest kontynuowanie i rozwój prowadzonych usług społecznych. Dalsze działania PCPR skierowane będą głównie do dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, ubogich, wielodzietnych, z występującym problemem uzależnienia od alkoholu, zagrożonych wykluczeniem społecznym i mających problemy w nauce oraz stwarzających problemy wychowawcze, a także dla dzieci z rodzin zastępczych. Skuteczne przeciwdziałanie zachowaniom problemowym, ryzykownym oraz wycofaniu ze społeczeństwa dzieci i młodzieży charakteryzować się będzie trwałością, efektywnością oraz odpowiednim dla danego zadania czasem realizacji.

Przeprowadzone przez pracowników PCPR wywiady wskazują na duże zapotrzebowanie organizacji zajęć dla dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im różnorodnych form pomocy. W związku z tym zasadne będzie funkcjonowanie Centrum dla Rodzin, które oferować będzie dzieciom i młodzieży możliwość spędzenia wolnego czasu w sposób kreatywny, posiadając w ofercie zajęcia rozwojowe, kółka zainteresowań,

organizowanie spotkań i wydarzeń okolicznościowych. Wszystkie przewidziane w Projekcie działania służyć mają przeciwdziałaniu zachowaniom problemowym, ryzykownym i wycofaniu ze społeczeństwa dzieci i młodzieży poprzez promowanie pozytywnych wzorców i rozwijanie zainteresowań. Różnorodne inicjatywy takie jak warsztaty, zajęcia ze specjalistami, dyskusje, zajęcia rekreacyjne i edukacyjne służyć mają wyrównywaniu szans i przyczyniać się do rozwoju dzieci i młodzieży na płaszczyźnie psychologiczno-emocjonalnej, edukacyjnej, kulturalnej i społecznej.

Rozwiązywanie problemu marginalizacji we wczesnych latach dzieciństwa odgrywa niebagatelną rolę w walce z ogólnym zjawiskiem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Zapobieganie odnosi największe skutki, gdy zapewni się dzieciom i młodzieży dostęp do usług, które odgrywają dużą rolę w osiągnięciach, takich jak edukacja dobrej jakości, co pomaga dzieciom realizować w pełni swój potencjał oraz zwiększać odporność na niekorzystną sytuację. Wczesna interwencja pozwala zaradzić konsekwencjom ubóstwa i wykluczenia społecznego, zapobiec jego pogłębianiu się i mechanizmowi błędnego koła, co przekłada się także na dobro całego państwa, gdyż to ono ponosi obciążenia związane z m.in. wydatkami na niwelowanie skutków marginalizacji.

Dlatego niezbędne jest podjęcie działań, by zapewnić dzieciom z grupy docelowej prawidłowy rozwój. Realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia negatywnych wpływów środowisk dysfunkcyjnych, pozwoli na kształtowanie pozytywnych postaw i wartości wśród wychowanków. Z dotychczasowych doświadczeń PCPR wynika, że istotnym czynnikiem zapobiegającym występowaniu patologii wśród dzieci i młodzieży jest konstruktywne zagospodarowanie wolnego czasu. Realizacja projektu poprzez przekazanie nowych wzorców zachowań i wykształcenie pożądaných społecznie umiejętności pozwoli na zmniejszenie prawdopodobieństwa odtworzenia negatywnych wzorców środowiska dysfunkcyjnego w przyszłości. Bogata oferta zajęć dodatkowych da dzieciom szansę na odnalezienie swojej pasji i skierowanie swojej energii na rozwój hobby, nie zaś na działania destrukcyjne. Dzięki temu istnieje duża szansa na „wyrwanie” dzieci z błędnego koła patologii i zapewnienie im prawidłowego rozwoju. W konsekwencji wpłynie to na poprawę sytuacji w rodzinach z terenu powiatu buskiego i pozwoli na zmniejszenie zagrożeń dla kolejnych pokoleń w nich dorastających.

2. GMINA BUSKO-ZDRÓJ/MIEJSKO GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W BUSKU-ZDROJU – PARTNER SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH

2.1. Usługi społeczne w formie stacjonarnej opieki dziennej w Klubie Seniora

W okresie ostatniego ćwierćwiecza obserwujemy w Polsce spowolnienie rozwoju demograficznego oraz znaczące zmiany w strukturze wieku jej mieszkańców. Trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie się trwania życia, jest pogłębiany niskim poziomem dzietności. Według informacji GUS, od początku lat 90. ubiegłego wieku przeciętny mieszkaniec Polski postarzał się o ponad 7 lat. W latach 1989-2014 liczba osób w starszym wieku wzrosła o ponad 2,9 mln, w tym największy wzrost – o 1 mln – odnotowano dla grupy 60-64 latków. GUS podaje również, że udział osób w wieku co najmniej 60 lat w ogólnej populacji wzrósł o 7,5 punktu procentowego, tj. z 14,7 % w 1989 r. do 22,2 % w 2014 r. Najwyższe tempo przyrostu dotyczyło osób w wieku co najmniej 80 lat, ich udział w ogólnej liczbie ludności Polski jest niewielki, ale podwoił się – z niespełna 2 % w 1989 r. do 4 % w 2014 r. Według GUS, jest to bezpośredni przykład na starzenie się ludności Polski w wyniku oddziaływania coraz dłuższego trwania życia (wzrost odsetka osób w mocno zaawansowanym wieku) w połączeniu z obserwowaną w Polsce niską dzietnością, tj. rosnący udział osób w starszym wieku w ogólnej populacji, w miejsce udziału dzieci i młodzieży.

Diagnoza społeczno-demograficzna Gminy Busko-Zdrój przeprowadzona została na podstawie badań ankietowanych (wśród 100 klientów OPS, 60K i 40M w okresie 07-08.2018 r.) i w oparciu o Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Busko-Zdrój na lata 2016-2025. Ogółem na terenie Gminy Busko-Zdrój mieszka 7449 osób w wieku powyżej 60 lat, co stanowi 22% ogółu mieszkańców gminy. Kobiety w tej grupie wiekowej stanowią 68%, natomiast mężczyźni 32% (dane Urzędu Stanu Cywilnego za 2017 r.).

Przeprowadzona diagnoza demograficzna pokazuje, że osoby starsze stanowią grupę osób, która wymaga pomocy w środowisku lokalnym poprzez reintegrację społeczną

realizowaną przez wzrost usług społecznych, w tym szczególności usług opiekuńczych w formie stacjonarnej, jakie będzie oferował MGOPS w Busku-Zdroju. Usługi te będą miały na celu odbudowanie i podtrzymywania wśród Uczestników Projektu umiejętności uczestnictwa w życiu społecznym, rodzinnym, gminy, państwa oraz pełnienie ról społecznych. Rekomendacje zawarte w diagnozie demograficznej zakładały, aby działania władz lokalnych zmierzały do rozwoju infrastruktury z przeznaczeniem dla seniorów, z pełnym zakresem usług prozdrowotnych, rekreacyjnych i socjalnych.

Z analizy sytuacji K i M przeprowadzonej przez MGOPS w Busku-Zdroju, wynika, iż ze świadczeń w 2017 r. skorzystało 1295 osób, z czego w wieku poprodukcyjnym było 284 (K183/M101). Porównując dane statystyczne z 2016 r. wynika, iż liczba osób w wieku 60+, którzy skorzystali z pomocy tutejszego Ośrodka, zwiększyła się o 5%. W 2018 r. Klub Seniora działający w strukturze organizacyjnej MGOPS w Busku-Zdroju dysponował 25 miejscami dla Seniorów. W kwartale 04-06.2018 średnio miesięcznie do Klubu Seniora uczęszczało 1108 Seniorów.

Pracownicy zatrudnieni w Klubie Seniora zauważają, iż Seniorzy mają problemy z przystosowaniem się do nowych warunków panujących w społecznych, osoby te oczekują wsparcia polegającego na podniesieniu kompetencji społecznych, poradnictwie specjalistycznym, czy zapewnieniu wsparcia w formie usług opiekuńczych w formie stacjonarnej. Największym problemem mieszkańców Gminy Busko-Zdrój jest ubóstwo i wykluczenie społeczne, zła sytuacja ekonomiczna, marginalizacja społeczna, brak zagospodarowania czasu, bierny tryb życia. Pracownicy socjalni zatrudnieni w MGOPS w Busku-Zdroju po rozmowach z osobami starszymi definiują wiele problemów dotyczących środowiska seniorów i osób niesamodzielnych m.in.: stan zdrowia, sytuacja ekonomiczna, dyskryminacja i marginalizacja społeczna, zmiany w obrębie rodziny, problemy adaptacyjne i emocjonalne, samotność oraz bierność w życiu społecznym. Odnosząc się do seniorów i osób niesamodzielnych należy podkreślić, że są to ludzie z ogromnym, niewykorzystanym potencjałem i dużym doświadczeniem, zdolni do aktywności zawodowej oraz mogący pozytywnie wpływać na ogół społeczeństwa poprzez swoją mobilizację i integrację społeczną.

Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że osoby starsze i niesamodzielne jeżeli miałyby taką okazję chętnie angażowałyby się w działania na rzecz społeczeństw lokalnych (99% respondentów). Najbardziej pożądanymi formami wsparcia dla tych osób

będą: zajęcia ruchowe oraz warsztaty muzyczne. Jedną z najistotniejszych potrzeb Seniorów pod względem społecznym i jednostkowym jest potrzeba bycia aktywnym. Potrzebę aktywności człowieka należy rozważać wieloaspektowo, zarówno jako aktywność ruchowo-rekreacyjną, psycho-społeczną czy społeczno-kulturalną. Zaangażowanie człowieka w wieku podeszłym w różne formy aktywności jest niejako rekompensatą za wycofanie z pewnych sfer życia, np. zawodowej w związku z przejściem na emeryturę. Stworzenie Seniorom warunków do zaspokojenia wspomnianych potrzeb zapewni im lepsze i weselsze życie, jak również pozwoli na realizowanie siebie poprzez rozwój zainteresowań oraz aktywność psychospołeczną.

Jedną z przyczyn rozluźnienia więzów towarzyskich są trudności finansowe, co prowadzi do poczucia osamotnienia oraz odrzucenia. Działania w Projekcie będą kompensować wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych poprzez udział w zajęciach grupowych i indywidualnych ze specjalistami, w zajęciach prowadzonych w Klubie Seniora działającym w strukturze MGOPS Busku-Zdroju będą mogli w pełni zintegrować się ze środowiskiem lokalnym i rodziną, poczuć się pełnowartościowymi obywatelami, zapominając choć przez moment o swoich deficytach i trudnościach.

Wśród barier najczęściej podawanych przez ankietowanych korzystających z pomocy tutejszego Ośrodka (100 os. 60K i 40M w okresie 07-08.2018 r.) wymieniają brak miejsc w Gminie Busko-Zdrój, w których seniorzy mogą się spotkać i uzyskać pomoc, brak funduszy umożliwiających udział w różnych formach wsparcia, dlatego wszelkie działania w Projekcie będą skierowane na pobudzenie wewnętrznej motywacji, wiary we własne siły, a także zwiększenie ofert usług opiekuńczych, które przyczynią się w przeciwdziałaniu osamotnieniu i marginalizacji osób starszych i niepełnosprawnych. Z danych uzyskanych przez wnioskodawców w ankietach wynika, że zainteresowanie udziałem w Projekcie jest duże. Również zajęcia zaplanowane do realizacji są dobrane wg potrzeb sygnalizowanych przez zainteresowaną grupę docelową.

3. ZAKŁAD DOSKONALENIA ZAWODOWEGO – PARTNER SPOZA SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH

3.1. Aktywizacja społeczna dla Rodzin Zastępczych oraz Klientów Ośrodka Interwencji Kryzysowej

Grupą docelową projektu są osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie w tym rodziny i dzieci, a także osoby funkcjonujące w ramach pieczy zastępczej. Są to osoby wymagające szczególnego wsparcia w poszerzaniu kompetencji społecznych, zwiększeniu umiejętności podejmowania decyzji, a także zrozumieniu własnych obowiązków oraz uprawnień społecznych i obywatelskich. Wszystkie te działania wpisują się w obszar aktywizacji społecznej, której nadrzędnym celem jest poprawa jakości życia. Osiągana jest ona poprzez specjalistyczne oddziaływania głównie psychologiczne i psychospołeczne korygujące, kształtujące i rozwijające umiejętności osobiste i społeczne osób, które mają trudności w pełnej integracji społecznej.

Działania skierowane na dzieci i młodzież powinny przede wszystkim uwzględniać pomoc i wsparcie w realizacji obowiązku szkolnego. Wiele dzieci z rodzin zastępczych oraz dzieci z rodzin z tzw. grup ryzyka ma trudności z akceptacją w grupie rówieśniczej, a także wykazuje problemy w nauce. W związku z tym, wskazane jest umożliwienie Uczestnikom Projektu udziału w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych, aby zapewnić im równy start w realizacji obowiązku szkolnego tj. wyrównywanie zaniedbań i deficytów rozwojowych oraz rozwój i doskonalenie umiejętności edukacyjnych – praca z dzieckiem słabym i zdolnym. W 2018 r. dzieci z rodzin zastępczych wzięły i udział w zajęciach dydaktyczno – wyrównawczych z przedmiotów: matematyka (16 dzieci), j. angielski (17 dzieci), chemia (1 dziecko), j. niemiecki (1 osoba), j. polski (2 osoby). Podane dane wykazują potrzebę organizowania zajęć dydaktyczno – wyrównawczych, tym bardziej, że rodzice stale zgłaszają potrzebę kontynuowania takich zajęć.

Dzieci i młodzież z Ośrodka Interwencji Kryzysowej również wykazują znaczne deficyty i potrzebę podnoszenia swoich umiejętności z poszczególnych przedmiotów matematyczno-przyrodniczych oraz humanistycznych. W 2018 roku z warsztatów dydaktyczno-wyrównawczych skorzystało łącznie 10 osób w tym 3 M i 7 K.: matematyka (7 dzieci), j. angielski (5 dzieci), chemia (1 dziecko), j. niemiecki (4osoba), j. polski (2

osoby). Rozmowy z rodzicami/klientami PCPR/OIK potwierdzają potrzebę realizacji warsztatów wyrównawczych z ww. przedmiotów ale również poszerzenie o inne przedmioty, z którymi dzieci i młodzież mają trudności w szkole.

Istotnym celem aktywizacji społecznej jest także zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym kreatywnej organizacji czasu wolnego. W dużej mierze takie rodziny nie mają odpowiedniego budżetu, aby zapewnić swym dzieciom udziału w różnych usługach organizujących efektywne spędzenie wolnego czasu. Dodatkowo w powiecie buskim większość dzieci zamieszkuje obszary wiejskie, gdzie jest niewiele placówek, instytucji i ośrodków kulturalnych umożliwiających poszerzanie kontaktów kulturalnych. W związku z tym dla większości dzieci najbardziej atrakcyjną formą spędzania czasu wolnego jest niestety telewizja i komputer. Znaczny udział telewizji i komputera w organizacji czasu wolnego uczniów odbija się ujemnie na zajęciach typu ruchowego, sporcie, grach i zabawach, a także wzmacnia agresywne zachowania dzieci i zachowania antyspołeczne. Wskazane wydaje się w związku z powyższym umożliwienie dzieciom i młodzieży z grup ryzyka udziału w różnych zajęciach kulturalnych i społecznych, a w szczególności zapewnienie im kreatywnie spędzonych ferii i wakacji. Pozwoli to na wzrost umiejętności osobistych i społecznych, będzie też wzorem dla dziecka, jak w przyszłości zagospodarować umiejętnie czas wolny. Ponadto, uczestnicząc w takich zorganizowanych formach spędzania czasu wolnego, dziecko ma możliwość uzupełniać swą wiedzę, rozwijać uzdolnienia, nawiązywać kontakty z rówieśnikami, a wszystko to pod okiem specjalistów.

Duże znaczenie w aktywizacji społecznej osób funkcjonujących w ramach rodzinnej pieczy zastępczej ma również dbanie o wykształcenie się właściwych i bliskich relacji między nimi, czemu służą wyjazdy integracyjne. Integracja rodzin zastępczych, a także wymiana doświadczeń z rodzinami zastępczymi funkcjonującymi w innych miejscowościach powodują zapobieganie izolacji oraz wzmacnianie kompetencji społecznych. Spotkania z innymi osobami wzmacniają pewność siebie, powodują, że osoby otwierają się, zaczynają czuć, że nie są sami ze swoimi problemami, co przyczynia się do wzrostu pozytywnych emocji, które wpływają na poprawę funkcjonowania rodziny w aspekcie społecznym i przede wszystkim poprawę relacji rodzinnych.

Istotna jest również wymiana doświadczeń oraz rozmowy o trudnościach i sukcesach wychowawczych, z jakimi borykają się rodzice, czemu mają służyć wyjazdowe usługi

szkoleniowe. W 2017 r. w warsztatach wyjazdowych wzięło udział 19 rodziców zastępczych w tym 23 dzieci oraz 10 pełnoletnich wychowanków z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2018 r. w warsztatach wyjazdowych wzięło udział także 19 rodziców zastępczych, w tym 17 dzieci oraz 10 pełnoletnich wychowanków z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Udział w wyjazdowych warsztatach i treningach z całą pewnością zwiększy efektywność rodziców w wychowywaniu dzieci i będzie doskonałą motywacją do udziału w Projekcie. Będzie to również okazja do spotkania i konsultacji z różnymi specjalistami: psychologami, pedagogami, pracownikami socjalnymi, mediatorami w mniej formalnej i schematycznej sytuacji niż zazwyczaj. Wspólne spotkania i wyjazdy rodzin zastępczych przyczynią się niewątpliwie do włączenia społecznego uczestników i wpłyną pozytywnie na reintegrację społeczną, dlatego zasadne jest kontynuowanie tego typu usług, które zrealizują także cele Projektu. Warsztaty i treningi wspierają umiejętności i kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców zastępczych, wzmacniają więzi rodzinne, wzmacniają poczucie satysfakcji z pełnienia roli rodzica zastępczego.

IV PODSUMOWANIE

Analiza zebranych danych pozwala zauważyć, że wśród mieszkańców powiatu buskiego ciągle funkcjonują osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Wzorec negatywnych zjawisk społecznych jest w dalszym ciągu przekazywany kolejnym pokoleniom, mimo prowadzonym oddziaływaniom i kampaniom społecznym. Wyniki badań wskazują, że dużym problemem jest niewiedza mieszkańców i brak prawidłowych postaw społecznych związanych z prawidłowym funkcjonowaniem w rodzinie. W związku z tym w dalszym ciągu, następuje wzrost patologicznych zjawisk, takich jak przemoc, uzależnienia, demoralizacja dzieci i młodzieży, pociągających za sobą między innymi ograniczanie i odbieranie praw rodzicielskich.

Wszystko to wskazuje na konieczność prowadzenia działań profilaktycznych i pomocowych w celu kształtowania prawidłowych postaw społecznych i świadomości względem prawidłowego wychowania w rodzinie. Duże znaczenie w przeciwdziałaniu wzrostu negatywnych zjawisk społecznych mają specjalistyczne usługi i odpowiednie formy wsparcia. Profesjonalna pomoc pomoże zmniejszyć skutki związane z występowaniem negatywnych zachowań społecznych, jak i społeczności lokalnej oraz przeciwdziałać tym zjawiskom jeszcze przed ich wystąpieniem poprzez rozwijanie kompetencji i umiejętności społecznych oraz prawidłowej komunikacji w rodzinie. Wdrożenie zakładanych działań profilaktycznych pozwoli na objęcie niezbędną pomocą i wsparciem osób będących w kryzysie, przeżywających trudne sytuacje życiowe i rodzinne, tak, aby można było ukształtować w nich odpowiednią postawę społeczną, nauczyć konstruktywnych sposobów wychodzenia z kryzysu oraz radzenia sobie z problemami. Pozwoli to na zmianę negatywnych wzorców społecznych oraz będzie mogło zapobiec wystąpieniu zachowań antyspołecznych.

Przedstawione w Projekcie działania mają na celu przede wszystkim zniwelować rozwój negatywnych zjawisk społecznych, rozwijać prawidłowe wzorce rodzinne oraz przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu. Zadania zaplanowane do realizacji mają z jednej strony charakter profilaktyczny, prewencyjny, z drugiej zaś służą zwalczaniu już istniejących problemów społecznych i ich negatywnych konsekwencji.

PODPISY:

1. Powiat Buski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju – Lider Projektu, Andrzej Smulczyński – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju,

POWIAT W CENTRUM
POMOCY I RODZINIE
0 2 -01- 2019
ul. Kościuszki 2a, 27-200 Busko-Zdrój
MIEJSKO-GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
.....
D Y R E K T O R
.....
Andrzej Smulczyński
mgr Andrzej Smulczyński

2. Gmina Busko-Zdrój/Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju – Partner sektora finansów publicznych, Anna Kania – Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju,

MIEJSKO-GMINNY
Ośrodek Pomocy Społecznej
0 2 -01- 2019
ul. Kościuszki 2a, 27-200 Busko-Zdrój
tel. 41 378 44 42, NIP 657 000 88 69
.....
D Y R E K T O R
Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Busku-Zdroju
Anna Kania
mgr Anna Kania

3. Zakład Doskonalenia Zawodowego w Kielcach – Partner spoza sektora finansów publicznych, Grzegorz Solarz – Dyrektor Centrum Kształcenia Zawodowego w Busku-Zdroju.

ZAKŁAD DOSKONALENIA ZAWODOWEGO
ul. Paderewskiego 55
25-950 Kielce
tel.: 41-366-17-91, 41-366-43-25
41-366-43-36, 41-366-22-30, fax 41-366-30-26
NIP 657-000-88-69
.....
D Y R E K T O R
Grzegorz Solarz
mgr Grzegorz Solarz

